

Kiigi Teataja

Ilmuub tarwidust mööda.

Toimetus ja talitus: Väiksel Pärnu maanteel nr. 3. — Kontor on avatud kella 9—1/2 2. — Seal saamas lehe tellimiste vastuvõtmine. — Kõne- traat 232.

Tellimise hind: Tellijatele 50 numbri eest 250 mkr., 100 numbri eest 500 mkr. „Kiigi Teataja“ artikute numbrite müük gariiliku hinna eest on avatud kõigis rentides, peale Tallinna rentei.

Kuulutuste ja teadaannete hind: Kohtukuulutused, juuruse peale waatamata 50 marka. — Arakaotatud passide kuulutused 30 marka. — Muud kuulutused: iga m/m-riba 3 marka.

Ar. 9/10.

Kesknelädalal, 25. jaanuaril 1922 a.

Ar. 9/10.

I.

Sisu: Ar. 6. Seadus Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi wahel tehtud lepingu ja sellele lepingule juurelisatud täiendawa kokkuleppe kinnitamise kohta (16. detf. 1921 a.). — Leping. — Täiendaw kokkulepe. — Määrus.

I.

Ar. 6. Riigikogu poolt 16. detsembril 1921 a. wastuwõetud Seadus Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi wahel tehtud lepingu ja sellele lepingule juurelisatud täiendawa kokkuleppe kinnitamise kohta.

§ 1. Leping Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi wahel ühes sellele lepingule juurelisatud täiendawa kokkuleppega kokkuleppe opteerimise korra kohta, tehtud Moskwas 25. nowembril 1921 a., tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks).

Leping ühes kokkuleppega avaldatakse ühes käesolewa seadusega.

§ 2. See seadus astub jõusse tema wastuwõtmisega.

Algkirjale allakirjutanud Riigikogu esimees J. h. Kull. Sekretäär A. Tupits.

Leping

Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi wahel.

Eesti Demokraatlik Wabariit ühelt poolt ning Ukraina Sotsialistlik Rõukogude Wabariit teiselt, juhitud kindlast tahtmisest luua õiguse ning õigluse pinnal piisivad alused niisugusele wastastikusele wahekorrale tulewikus, mis kindlustaks mõlemale riigile ja nende rahwastele õid head, mis rahu annab, otjustasid sets läbi-rääkimistele asuda ja nimetasiid selleks oma wolinikkudeks:

Eesti Demokraatliku Wabariigi Walitsus:

Tõnis Jüri poeg Wares'e
ja Ferdinand Abami poeg
Wellereri;

Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi Walitsus:

Jüri Mihaili poeg
Kotsjubinski.

Договір

між Естонською Демократичною Республікою й Українською Соціалістичною Радянською Республікою.

Естонська Демократична Республіка з одної сторони й Українська Соціалістична Радянська Республіка з другої, маючи тверде бажання встановити на засадах права й справедливости міцні основи для майбутніх взаємовідносин, що забезпечували б за обома державами й їх народами блага миру, вирішили з цією метою розпочати переговори й для цього призначили своїми уповноваженими:

Уряд Естонської Демократичної Республіки:
Деонісія Григоровича Варес
й Фердинанда Адамовича
Вельнер;

Уряд Української Соціалістичної Радянської Республіки:

Юрія Михайловича
Коцюбинського.

Договор

между Эстонской Демократической Республкой и Украинской Социалистической Советской Республкой.

Эстонская Демократическая Республка с одной стороны и Украинская Социалистическая Советская Республка с другой, руководимые твердым желанием установить на началах права и справедливости прочные основы для будущих взаимоотношений, обеспечивающих за обоими государствами и их народами блага мира, решили с этой целью вступить в переговоры и для сего назначили своими Уполномоченными:

Правительство Эстонской Демократической Республки: Дионисия Георгиевича Варес
и Фердинанда Адамовича
Вельнер;

Правительство Украинской Социалистической Советской Республки:

Юрия Михайловича
Коцюбинского.

Nimetatud wõltsitud, kattu tulnud Moskwas, leppisid, pärast wastastikust wõlutuste ettenäitamist, mis küllalt täielisteks ja tarwilikus normis kokkujatuteks tunnistati, järgnevas kokku:

Artikkel I.

Cesti Demokraatlik Wabariik ja Ukraina Sosjalistlik Riikluguude Wabariik, loodud oma rahwaste tahtmisel, tunnustawad ilmtingimata teineteist iseseiswaks, rippumatuks ja suweräänseks riigiks, kõiide sellest tunnustamisest tingitud juriidiliste järeldustega, neis riigi piirides, mis summalgi lepinguosalisel poolel Wenemaa ja teiste naaberriikidega kindlaks on tehtud.

Artikkel II.

Cesti ja Ukraina teatawad, et nende maade ja rahwaste endisest Wene Keiserrigi üüge kuuluwusest ei järgne sumwalegi lepinguosaliselle mingisuguseid wastastilusi kohustusi.

Artikkel III.

Wõlemad lepinguosalised kohustuvad:

1. Ara keelama omal pinnal igasuguste wägede wiibimise, peale walitsuse omade ja nende sõprusriikide wägede, kellega ühel lepinguosalisel sõjaline konwentsioon tehtud, kes aga teise lepinguosalisega tegelikult sõjalal ei seifa, samuti oma territooriumi piirides ära keelama meeskonna kogumise ning mobiliseerimise niisuguste riikide, organisatsioonide ja rühmade wäeridadesse, kes oma eesmärkiks seawad sõjariistus wõitlust teise lepinguosalisega.

З'їхавшись в м. Москві, означені уповноважені, після взаємного пред'явлення своїх уповноважень, визнаних правними й складеними в належній формі, погодилися на нижеслідуючому:

Артикул I.

Естонська Демократична Республіка й Українська Соціалістична Радянська Республіка, створені волею своїх народів, безоговорочно визнають одна одну самостійними, незалежними й суверенними державами, з усіма впливаючими з такого визнання правними наслідками в державних межах, які кождою з укладаючих Договір сторін встановлено з Росією й іншими сусідними державами.

Артикул II.

Естонія й Україна заявляють, що з колишньої приналежності їх земель і народів до Російської Імперії для обох укладаючих Договір сторін не повстає ніяких взаємних зобов'язань.

Артикул III.

Обидві укладаючі Договір сторони зобов'язуються:

1. Заборонити перебування на своїй території якого будь війська, за винятком державного або війська дружніх держав, з котрими одною з укладаючих Договір сторін складено військову конвенцію, але котрі не перебувають у фактичній стані війни з другою із укладаючих Договір сторін, рівно ж заборонити в межах своєї території вербування й мобілізацію особистого складу до лав армії держав, організацій і груп, що ставлять собі метою збройну боротьбу з другою з укладаючих Договір сторін.

С'їхавшись в городе Москве, означенные Уполномоченные, по взаимном пред'явлении своих полномочий, признанных достаточными и составленными в надлежащей форме, согласились в нижеследующем:

Статья I.

Эстонская Демократическая Республика и Украинская Социалистическая Советская Республика, образовавшиеся волею своих народов, безоговорочно признают друг друга самостоятельными, независимыми и суверенными государствами, со всеми вытекающими из такого признания юридическими последствиями, в государственных границах, кои каждую из договаривающихся сторон установлены с Россией и прочими соседними государствами.

Статья II.

Эстония и Украина заявляют, что из прежней принадлежности их земель и народов к Российской Империи для обеих договаривающихся сторон не возникает никаких взаимных обязательств.

Статья III.

Обе договаривающиеся стороны обязуются:

1. Воспретить пребывание на своей территории каких-либо войск, за исключением правительственных или войск дружественных государств, с которыми одной из договаривающихся сторон заключена военная конвенция, но которые не находятся в фактическом состоянии войны с другой из договаривающихся сторон, а равно воспретить в пределах своей территории вербовку и мобилизацию личного состава в ряды армий государств, организаций и групп, ставящих своею целью вооруженную борьбу с другой договаривающейся стороной.

2. Mitte lubama oma territooriumil ei mingisuguste organisatsioonide ega rühmade moodustamist ega viibimist, kes teise lepinguosalise foku või osa territooriumi walitujeks olla pretendeerivad, samuti ka mitte lubama nende organisatsioonide ja rühmade efituste ega ametlikkude isikute viibimist, kelle eesmärgiks on teise lepinguosalise walitujale kuluks.

3. Ära keelama riikidele, kes teise lepinguosalisega tegelikult sõjajalal seisawad, ja organisatsioonidele ning rühmadele, kes endile sõjariistus wõitlust teise lepinguosalisega eesmärgiks seawad, oma sadamate laudu ja territooriumi mööda kõige selle wadu, mida teisele lepinguosalisele kallaletungimiseks wadaks kasutada, nagu: niisuguste riikide, organisatsioonide ja rühmade sõjariistus jõud, sõjaline warandus, sõjatehnilised wahendid ja suurtüki-, intendant-, inženeri- ja õhusõidurõue materjalid.

4. Peale rahwuswahelises õigusel ettenähtud juhtumiste ära keelama igasuguste sõjalawade, suurtüki- ning miinipaatide jne. sisse sõitmise oma sadamatesse ja nende viibimise oma territoriaalwetes, kui nad niisuguste organisatsioonide või rühmade omad, kes oma ülesandeks seawad sõjariistus wõitluse teise lepinguosalisega, või riikide päralt, kes teise lepinguosalisega sõjajalal seisawad, ja kui nende eesmärgiks on teisele lepinguosalisele kallaletungimine, ning kui tähendatud otsiarwe teatawaks on saanud sellele lepinguosalisele, kellele territooriumi need weed ja sadamad kuuluvad.

2. Не допускати створення й перебування на своїй території будь яких організацій і груп, що претендують на роль Уряду всієї території другої з укладаючих Договорів сторін або частини її, рівно ж Представництв й урядових осіб організацій і груп, що мають метою повалення Уряду другої з укладаючих Договорів сторін.

3. Заборонити державам, що перебувають у фактичним стані війни з другою укладаючою Договір стороною, і організаціям й групам, що мають своєю метою збройну боротьбу з другою укладаючою Договір стороною, перевозку через свої порти й по своїй території всього того, що може бути використувано для нападу на другу укладаючу Договір сторону, а саме: належних таким державам, організаціям та групам збройних сил, військового майна, військово-технічних засобів та матеріалів гарматних, інтендантських, інженерних й повітроплатства.

4. За винятком випадків, предбачених міжнародним правом, заборонити захід в свої порти й плавання в своїх територіальних водах як-будь військових кораблів, канонерок, міноносців і т. и., належних або організаціям і групам, що мають своєю метою збройну боротьбу з другою з укладаючих Договорів сторін, або державам, що перебувають з другою з укладаючих Договорів сторін в стані війни й мають своєю метою напад на другу укладаючу Договір сторону, коли подібні заміри стають відомими тій з укладаючих Договорів сторін, до території котрої відносяться ці води й порти.

2. Не допускать образования и пребывания на своей территории каких бы то ни было организаций и групп, претендующих на роль правительства всей территории другой договаривающейся стороны или части ее, а равно представительств и должностных лиц организаций и групп, имеющих своею целью низвержение правительства другой договаривающейся стороны.

3. Воспретить государствам, находящимся в фактическом состоянии войны с другой договаривающейся стороной, и организациям и группам, ставящим своею целью вооруженную борьбу с другой договаривающейся стороной, перевозку через свои порты и по своей территории всего того, что может быть использовано для нападения на другую договаривающуюся сторону, а именно: принадлежащих таковым государствам, организациям и группам вооруженных сил, военного имущества, военно-технических средств и материалов—артиллерийских, интендантских, инженерных и воздухоплательных.

4. За исключением случаев, предусмотренных международным правом, воспретить заход в свои порты и плавание в своих территориальных водах каких-либо военных судов, канонерок, миноносцев и т. д., принадлежащих или организациям и группам, ставящим своею целью вооруженную борьбу с другой договаривающейся стороной или же государствам, находящимся с другой договаривающейся стороной в состоянии войны и имеющих своею целью нападение на другую договаривающуюся сторону, буде таковы цели становятся известны той из договаривающихся сторон, к территории которой относятся эти воды и порты.

Artikkel IV.

Rumbki lepinguosalistest kohustub teise poole lippu ja wappi, kui sõprusriigi embleemi, tunnustama ning neist lugupidama. Lipu ja wapi joonistused kui ka kõik tulewased muudatused nendes teadustatakse wastastikku diplomaatilisel teel.

Artikkel V.

Kui Eesti alaline neutraliteet rahwuswaheliselt tunnustatakse, siis kohustub Ukraina omalt poolt jeda neutraliteeti pidama ja garanteerima.

Artikkel VI.

Ühe aasta jooksul selle lepingu ratifitseerimise päewast armataes on isikutel, kes pärit Eesti territooriumi kuulumatelt maa-aladelt ning kes üle kahesateistkümnne aasta wanad ja nüüd Ukraina territooriumil elawad, digus Eesti kodafondsust opteerida. Samadel alustel on mitte-eestisipoost isikutel, kes Eesti territooriumil elawad, digus Ukraina kodafondsust opteerida.

Opteerimise kord ja tingimused on sellele lepingule juurelisatud täiendawas kokkuleppes äratähendatud.

Artikkel VII.

Wälemate lepinguosaliste riikide walitsused lepivad kokku tagasi andma wastastikku ilma sõja ajal Eesti (Ukraina) territooriumilt ewakueeritud raamatukogud, arhiivid, õpeabinõud, dokumendid, kunstiteosed ja kõik muud enne wõi nüüd Eesti (Ukraina) piirides olewate koolide, õpetatud-, kohaliste walitsuse- ja seltskonnaasutuste, usukoguduste ning heategevate seltside warandused, niipalju kui tähendatud warandused on praegu wõi sattunud edaspidi Eesti (Ukraina) Walitsuse ehk walitsusasutuste wõimkonda.

U. S. N. W. Walitsus kohus-

Артикул IV.

Кожда з укладоуащих Договор сторін обов'язується визнавати й поважати прапор та герб другої сторони, як емблемы дружньої держави. Малюнки прапора й герба, рівно ж зміни, що в них вносяться, коли такі будуть, взаємно подаються дипломатичним шляхом.

Артикул V.

У випадку міжнародного визнання постійного нейтралітету Естонії, Україна з свого боку також зобов'язується додержувати і гарантувати його.

Артикул VI.

На протязі одного року з дня ратифікації цього Договору, особи, які належать по походженню до місцевостей, що входять в склад Естонії, які зараз перебувають на території України і досягли 18-ти літнього віку від роду, мають право оптувати естонське громадянство. На тих же основах особи не-естонського походження, перебуваючі на території Естонії, мають право оптувати українське громадянство.

Порядок й умови вчинення оптації встановляються додатковою угодою, що буде прикладено до цього Договору.

Артикул VII.

Уряди обох укладаючих Договор сторін згоджуються взаємно повернути евакуовані з території Естонії (України) за час світової війни книгозбірні, архіви, шкільні підручники, документи, мистецькі твори та инше майно усіх шкільних, наукових, місцевих урядових та громадянських установ, релігійних та добродійних товариств, що перебувають або перебували раніш в межах Естонії (України) оскільки зазначене майно знаходиться чи знайдеться вь распоряд-

Статья IV.

Каждая из договаривающихся сторон обязуется признавать и уважать флаг и герб другой стороны, как эмблемы дружественного государства. Рисунки флага и герба, а равно вносимые в оные изменения, будут таковы последуют, будут взаимно сообщаться дипломатическим путем.

Статья V.

В случае международного признания постоянного нейтралитета Эстонии, Украина со своей стороны обязуется соблюдать и гарантировать таковой.

Статья VI.

В течение одного года со дня ратификации сего договора, лица происходящие из местностей, входящих в состав Эстонии, проживающие ныне на территории Украины и достигшие 18-ти лет от роду, вправе оптировать эстонское гражданство. На тех же основаниях лица неэстонского происхождения, проживающие на территории Эстонии, вправе оптировать украинское гражданство.

Порядок и условия производства оптации определяются прилагаемым к сему договору дополнительным соглашением.

Статья VII.

Правительства обеих договаривающихся сторон соглашаются взаимно возвратить эвакуированные с территории Эстонии (Украины) во время мировой войны библиотеки, архивы, учебные пособия, документы, художественные произведения и прочее имущество всех находящихся или находившихся ранее в пределах Эстонии (Украины) учебных заведений, ученых, местных правительственных и общественных учреждений, религиозных и благотворитель-

tub Eesti Valitsusele tagasi andma kõikjagu eraasutuste arhiivid ja asjaajamised, niisama ka waranduslikud dokumendid, nagu: ostu ja pandi kreposteerimise aktid, rendilepingud, kõikjagu rahalised kohustused jne., mis Eesti kodanikkude warandus-õigusliste wahetõrjate selgitamiseks tähtsad, niipalju kui niisugused 1914—1917 a. Eesti piiridest wälja wiidud ja U. S. N. W. Valitsuse ehk walitsusajutuste wõimkonnas on.

Mõlemad Valitsused kohustuvad wastaastikku tagasi andma arhiivid, raamatukogud, muuseumid ja kunstiteosed, millel Ukrainale (Eestile) oluline teaduslik, kunstiline wõi ajatooline tähtsus on ja mis wälja wiidud Ukrainast Eestisse (Eestist Ukrainasse) enne ilmasõda, niipalju kui nad Ukraina (Eesti) rahwa loomwõime sünnitus on ja Eesti (U. S. N. W.) Valitsuse wõimkonnas olemas ja niipalju kui nende wäljawõtmise Eesti (Ukraina) arhiividele, raamatukogudele, muuseumidele, piltide galleriidele, kus neid alal hoitakse, olulist kahju ei tee.

женню Уряду та Урядових установ України (Естонії).

Уряд У. С. Р. Р. зобов'язується повернути Естонському Уряду всякого роду архиви й діловодства приватних установ, а також документи на майно, як то: купчі й закладові кріпости, арендні умови, всякого роду грошові зобов'язання і т. інше, які мають значіння для визначення маєтно-правових відносин естонських громадян, оскільки такі предмети були вивезені з меж Естонії за час з 1914 по 1917 р. й будуть у розпорядженню Уряду чи урядових Установ У. С. Р. Р.

Обидва Уряди погоджуються взаємно повернути архиви, книгозбірні, музеї й мистецькі твори, що мають для Естонії (України) істотне наукове, мистецьке або історично значіння й вивезене з меж Естонії до України (або з України до Естонії) перед світовою війною, оскільки вони є витвором Естонського (Українського) народу, й знаходяться в розпорядженню Уряду У. С. Р. Р. (Естонії) й оскільки виділ їх не зробить істотної шкоди Українським (Естонським) архивам, книгозбірням, музеям, галеріям картин, де вони зберігаються.

ных обществ, поскольку указанное имущество находится или окажется в распоряжении Правительства или правительственных учреждений Украины (Эстонии).

Правительства У. С. С. Р. обязуется возвратить Правительству Эстонии всякого рода архивы и делопроизводства частных учреждений, а также имущественные документы, как то: купчие и закладные крепости, арендные договоры, всякого рода денежные обязательства и т. п., имеющие значение для определения имущественно-правовых отношений эстонских граждан, поскольку таковые были вывезены из пределов Эстонии за время с 1914 по 1917 г. и окажутся в распоряжении Правительства или правительственных учреждений У. С. С. Р.

Оба Правительства соглашаются взаимно возвратить архивы, библиотеки, музеи и художественные произведения, имеющие для Эстонии (Украины) существенное научное, художественное или историческое значение и вывезенные из пределов Эстонии в Украину (из Украины в Эстонию) до мировой войны, поскольку они являются созданием эстонского (украинского) народа и находятся в ведении Правительства У. С. С. Р. (Эстонии) и поскольку выдел их не причинит существенного ущерба украинским (эстонским) архивам, библиотекам, музеям, картинным галереям, в коих они хранятся.

Примечание 1: Расходы по доставке до границ Украины (Эстонии) имущества, указанного в статье VII настоящего договора, несет Правительство той страны, откуда имущество возвращается.

Примечание 2: В целях предоставления Эстонии (Украине) наиболее

Märkus 1. Selle lepingu artikkel VII nimetatud waranduste toomise kulud kummi Eesti (Ukraina) piirini kannab selle riigi walitsus, kust warandus tagasi tuuakse.

Märkus 2. Et selle lepingu artikkel VII aratähendatud õiguste täidewõimiseks Eestile

Примітка 1: Витратиза доставку до кордону України (Естонії) майна, яке зазначено в артикулі VII цього Договору, несе Уряд тієї країни, з якої майно повертається.

Примітка 2: З метою предоставления Естонії (Україні) більш кращих

(Ukrainale) üliõnneksamaid tingimusi luua, kohustub Ukraina (Cesti) Valitsus andma Cesti (Ukraina) Valitsusele kõiki andmeid ja teateid, mis seks tarvis lähewad ning taqasitoodawate waranduste, arhiiwide, dokumentide jne. ülesotsimise juures igapidi kaasa aitama.

Märkus 3. Selle artikli põhjal tekkinud küsimuste lahendamise jääb iseäralise segakomisjoni hooletaks, kus mõlemate lepinguosaliste poolt ühepalju liikmeid.

Artikkel VIII.

Cesti kodanikkudel Ukrainas ja Ukraina kodanikkudel Cestis on needsamad õigused, mis mõlemate wabariikide seaduste järele ülesõlde sõprussuhtedest päritolewatel wäljamaalastel olemas.

Artikkel IX.

U. S. N. W. Valitsus õigustab Cesti kodanike, kes natsionaliseerimata ettemõtete omanikud: a) neid ettemõtteid juhutama ning walitsema ja neist tulu saama, sellejuures U. S. N. W. dekreetide ja sellekohaste maksuand määruste täites; b) neid ettemõtteid liiwidcerima üleandmise teel teistele isikutele ehk asutustele tingimisega, et nad terweks jääwad ja neis töowiljakus ei lange, ning sellele asutusele teatades, kus ettemõtte arwele wõetud, ja c) neid ettemõtteid ewakueerima omal fulul.

Märkus. Cesti esitusele on õigus wäliskomisjariaadi kaudu Ukraina Rahwamajanduse Nõukogu ettepanekuga esineda Cesti kodanikkude isikute ettemõtete natsionaliseerimise küsimust

umov dla zdjśsnennja znamenih w art. VII ńogo Dogoworu praw, Ukrainський (Эстонський) Уряд обов'язується давати Уряду Естонії (України) всі потрібні останьому для цього справки й відомости, й чинити всякого роду допомогу при розшукуванню майна, що повертається, архивів, документів і ин.

Примітка 3 Розв'язання питань, які повстають з приводу цього артикулу покладається на Особливу Мішану Комісію, з рівною кількістю членів од обох укладаючих Договір сторін.

Артикул VIII.

Естонські громадяне в Україні й українські громадяне в Естонії будут користуватись такими ж правами, які взагалі надані законами обох Республік, чужинцям, що належать до дружніх держав.

Артикул IX.

Уряд У. С. Р. Р. надає естонським громадянам власникам ненаціоналізованих підприємств: а) заряджувати й керувати ними визискуючи з них прибутки, з додержанням декретів й існуючих на цей випадок правил в У. С. Р. Р.; б) ліквідувати підприємства шляхом передачі иншим особам й установам, при умові збереження цілости й виробництва підприємств і з відомо тией установи, де воно знаходиться на учеті, и в) евакуувати за свій рахунок зазначені підприємства.

Примітка: Естонське Представництво має право подавати заяву через Народний Комісаріат Закордонних Справ перед Українською Радою Народнього

благоприятных условий осуществления указанных в VII статье настоящего договора прав, Украинское (Эстонское) Правительство обязуется давать Правительству Эстонии (Украины) все необходимые последние для этого справки и сведения и оказывать всякого рода содействие при розыске возвращаемых имуществ, архивов, документов и пр.

Примечание 3: разрешение возникающих по этой статье вопросов возлагается на особую смешанную комиссию с равным числом членов от обоих договаривающихся сторон.

Статья VIII.

Эстонские граждане в Украине и украинские граждане в Эстонии будут пользоваться теми же правами, какие вообще предоставлены законами обоих Республик иностранцам, принадлежащим к гражданам дружественных государств.

Статья IX.

Правительство У. С. С. Р. предоставляет эстонским гражданам-владельцам ненационализированных предприятий: а) руководить и управлять таковыми, извлекая из них доходы, с соблюдением декретов и существующих на сей предмет в У. С. С. Р. правил; б) ликвидировать таковые путем передачи другим лицам или учреждениям, при условии сохранения цельности и производительности предприятий и с ведома учреждения, на учете которого эти предприятия находятся, и в) эвакуировать за свой счет означенные предприятия.

Примечание: Эстонское Представительство имеет право возбуждать ходатайство через Народный Комиссариат по Иностранным Делах перед

uneesti läbi maadata, kusjuures Ukraina Rahvamajanduse Nõukogu otsus lõpulitult jääb.

Artikkel X.

Ukraina Sotsialistliku Nõukogu Vabariigi Valitus kohustab Eesti Vabariigi Valitsusele taju wälja makema rekwiisitsioonide eest, mis Eesti kodanikudelt toime pannud Nõukogu dekreetid, kui need dekreedid olid digustatud rekwiisitsiooni toimetama, wälja arwatud juhtumised, kus rekwiisitsioonid U. S. N. W. Valitsuse dekreetides ja määrustes on ette nähtud.

Märkus. Kõik maksu nõudmised rekwiisitsioonide eest wadatakse läbi ja otsustatakse segakomisjoni poolt, mis pariteetlasel kokku seatud.

Artikkel XI.

Riikwarandus, mis wale ühe lepinguosalise pole kodanikude surma maha jääb ja teise pole territooriumil asub, läheb selle riigi konsulaarse wõi mõne muu diplomaati ühe ofitsi hoolde alla, kelle kodanik surma oli. Päranduse digused ja waranduse jagamise määravad ära pärandaja isamaa seadused.

Artikkel XII.

Lepinguosalised pooled on nõus wõibimata wale selle lepingu ratiifitseerimist kaubandus- ja transiitlingut ning posti-telegraafi kohwentsiooni tegema.

Artikkel XIII.

Runni kaubanduslepingu tegemiseni reguleeritakse Eesti ja Ukraini

Господарства про перегляд питань про націоналізацію окремих підприємств, що належать естонським громадянам, при чому постановою Української Ради Народного Господарства не підлягає обміркованню на далі.

Артикул X.

Уряд Української Соціалістичної Радянської Республіки зобов'язується вчинити розрахунок з Урядом естонської Республіки за реквізиції, зроблені у естонських громадян Радянськими органами, що мають право на перевелення реквізицій, за винятком випадків реквізицій, предбачених декретами постановами Уряду У. С. Р. Р.

Примітка: Всі вимоги на виплату за вчинені реквізиції розглядаються й вирішуються Мішаною Комісією, складеною на паритетних засадах.

Артикул XI.

Рухоме майно, яке залишилось після смерті громадян одної з Укладаючих Договір сторін й яке знаходиться на території другої сторони, йде в распорядження консульського чи іншого дипломатичного представника тієї держави, до якої померший належав, при чому право наслідування й розділ майна встановлюються по законам батьківщини наслідодавця.

Артикул XII.

Укладаючі Договір сторони негайно після ратифікування цього Договору згодні уложити торговельний та транзитовий Договори, а також пошгово-телеграфну конвенцію.

Артикул XIII.

До уложення торговельного Договору взаємовідно-

Українским Советом Народного Хозяйства о пересмотре вопроса о национализации отдельных предприятий, принадлежащих эстонским гражданам, при чем решение Украинского Совета Народного Хозяйства не подлежит дальнейшему обсуждению.

Статья X.

Правительство Украинской Социалистической Советской Республики обязуется произвести расчет с Правительством Эстонской Республики за реквизиции, произведенные у эстонских граждан Советскими органами, имеющими право на производство реквизиций, за исключением случаев реквизиций, предусмотренных декретами и постановлениями Правительства У. С. С. Р.

Примечание: Все требования по расплате за произведенные реквизиции рассматриваются и решаются Смешанной Комиссией, составленной на паритетных началах.

Статья XI.

Движимое имущество, оставшееся после смерти граждан одной из договаривающихся сторон и находящееся на территории другой стороны, поступает в ведение консульского или иного дипломатического представителя того государства, к которому умерший принадлежал, причем право наследования и раздел имущества определяются по отечественным законам наследодателя.

Статья XII.

Договаривающиеся стороны согласны немедленно по ратификации настоящего договора заключить торговый и транзитный договор, а также почво-телеграфную конвенцию.

Статья XIII.

До заключения торгового договора взаимоотношения

na vahetorda kaubanduslifel alal toffukõlas järgmistele põhimõtetele, mis ka tulewase kaubanduslepingu aluseks pannakse: a) kaubad, mis ühest lepinguosalisest riigist ehk sinna transiidina läbi teise lepinguosalise riigi territooriumi tulewad, ei käi teise lepinguosalise maal, kust kaubad läbi tulewad, ei sisse- ei wäljwõetud tolli, ega transiidimaksu alla; b) punkt a äratähendatud läbiviidawate kaupade wootariifid ei wõi samafuguste kohaliste kaupade wootariifidest kõrgemad olla; c) Eesti ja Ukraina kaubalaewastikud on õigustatud lepinguosaliste sadamaid kasutama samadel alustel, kui teiste sõprusriikide kaubalaewastikud.

Artikkel XIV.

Diplomaatilised ja konsulaarsed läbitõimised lepinguosaliste poolte wahel seatakse sisse kohe peale selle lepingu ratifitseerimist.

Peale tähendatud ratifitseerimist on mõlemad pooled nõus wihimata konsulaar-konwentsiooni tegemisele ajuma; senni aga, kui see tegemata, määravad konsulite õiguseid ja kohuseid kummagis lepinguosalises riigis sellekohaselt maksimas olewad seadused ja rahwuswahelise õiguse ülesõitised põhiõoned.

Artikkel XV.

1. Peale selle lepingu ratifitseerimist wabastab Eesti Walitsus wihimata Ukraina kodanikud ja tema kodakondsust opteerinud isikud, ning Ukraina Walitsus — Eesti kodanikud ja tema kodakondsust opteerinud isikud, sõjawäelased kui ka mitte-sõjawäelased, tarisustest kõikide poliitiliste ja

сини між Естонією та Україною в галузі торгівлі регулюються слідуочими принципами, що будуть покладені в основу будучого торговельного Договору;

а) товари, які йдуть з одної чи в одну з укладаючих Договір сторін транзитом через територію другої укладаючої Договорі сторони, не обладаються в тій укладаючій Договорі країні, через котру вони пересилаються, ні ввозним ні вивозним митами, ні транзитними податками;

б) провозні тарифи на транзитні товари, зазначені в точці „а“ не можуть бути вище таких-же тарифів на однородні товари місцевого призначення;

в) естонська та українська торговельні флоты користуються гаванями укладаючих Договір сторін на рівних правах з торговельними флотами других дружных держав.

Артикул XIV.

Дипломатичні та консульські зносини між укладаючими Договорі сторонами встановляються зараз-же після ратифікації цього Договору.

Після цієї ратифікації обидві сторони згідні негайно приступити до уложення консульської конвенції, а до того уложення права та обов'язки консулів определяються узаконеннями, які існують в цьому випадку в кожній з укладаючих Договір сторін, та загальними підвалинами міжнародного права.

Артикул XV.

Після ратифікації цього Договору Естонський Уряд негайно звільняє українських громадян й оптувавших таке громадянство, а Український Уряд — естонських громадян й оптувавших таке громадянство, військового та громадського станів, від кар по

между Эстонией и Украиной в области торговли регулируются следующими принципами, которые будут положены в основу будущего торгового договора:

а) товары, идущие из одной или в одну из договаривающихся сторон транзитом через территорию другой договаривающейся стороны, не облагаются в той договаривающейся стране, через которую они следуют, ни ввозными или вывозными пошлинами, ни транзитными налогами;

б) провозные тарифы на транзитные товары, означенные в пункте „а“, не могут быть выше таких же тарифов на однородные товары местного назначения;

в) Эстонский и Украинский торговые флоты пользуются гаванями договаривающихся сторон на равных правах с торговыми флотами других дружественных стран.

Статья XIV.

Дипломатические и консульские сношения между договаривающимися сторонами устанавливаются немедленно после ратификации настоящего договора.

После этой ратификации обе стороны согласны немедленно приступить к заключению консульской конвенции, а впредь до заключения ее права и обязанности консулов определяются узаконениями, существующими на сей предмет в каждой из договаривающихся сторон и общими началами международного права.

Статья XV.

1. После ратификации настоящего договора Эстонское Правительство немедленно освобождает украинских граждан и оптировавших таковое гражданство, а Украинское Правительство — эстонских граждан и оптировавших таковое граждан-

distiplinaar kuritegude eest, kuujuures wangistuse kohtadeft wabastatud isikud peawad wiibimata selle riigi piirideft lahutama, kus nad wangis olid. Kui aga kohtu otsus neis asjus weel tehtud ei ole, siis lõpetatakse nende asjade ajamine.

Amnestia alla ei käi isikud, kes ülemaltähendatud kuriteod pärast selle lepingu allakirjutamist on teinud.

Märkus. Kui wangistuse kohtadeft wabastamise alla käiivate isikute priiislastmine seltskondlilule korrale hädaohtlik on, siis ei wabastata neid, waid antakse teise lepinguosalise walitjuse nõudmise peale temale wälja.

2. Isikud, kes juurdluse eht kohtu all, niisama ka linniwidetud kaelakohtuliste kuritegude ja süütegude pärast, mis enne selle lepingu allakirjutamist toime saadetud, kui ka nuhtlust kandwad isikud jamašte kuritegude eest, antakse wiibimata wälja nende walitjuse nõudmise peale. Wäljaandmisel antakse samal ajal üle ka kõik juurdluse- ja kohtumaterjalid.

Artikkel XVI.

Awalik- eht eradiquisliste küsimuste lahendamise, mis lepinguosaliste kodanikkude wahel tekivad, samuti üksik-küsimuste korraldamise mõlemate riikide wõi ühe riigi ja teise poole kodanikkude wahel, sünnib iseäralise segakomisjoni kaudu, milles ühepalju liikmeid on mõlemalt poolt ja mis peale käesolewa lepingu ratifitseerimist wiibimata asutatakse. Komisjoni koosseis, digused ja kohused tehakse juhatuskirjas kindlaks, mõlema lepinguosalise poole kokku leppel.

wsim poliitilise i dissiplinarним справам, при чому звільнені з міст замкнення повинні негайно залишити межі тієї країни, де вони були в замкненні. Коли ж присуди по цім справам не відбулися, то судовництво шо до них припиняється.

Не користуються амністією особи, які учинили вищезазначені вчинки після підпису цього Договору.

Примітка: Коли перебування на волі осіб, належних до звільнення з міст замкнення є загрозою громадському порядку, то такі особи не звільнюються, а по вимозі Уряду противної сторони, передаються останьому.

2. Особи, що перебувають під слідством або судом, або затримані по обвинуваченню в здійснених до пі писання цього Договору карних злочинах й провинах, рівно ж ті, що відбувають кару за них, видаються негайно після вимоги їх Уряду. При їх видачі одночасно видаються слідчі й судові матеріали.

Артикул XVI.

Розв'язання питань публично-правної й приватно-правної природи, які повстають між громадянами укладаючих Договір сторін, рівно-ж регулюванна окремих питань між обома державами, або між одною з держав та громадянами другої сторони, покладаються на Особливу Мішану Комісію з рівною кількістю членів від обох сторін, котра негайно встановлюється після ратифікації цього Договору. Склад, права та обов'язки Комісії встановлюються інструкцією

ство, военного и гражданского званий, от наказаний по всем политическим и дисциплинарным делам, причем освобожденные из мест заключения должны немедленно покинуть пределы страны, в которой они находились в заключении. Если же приговоры по этим делам не постановлены, то производство по ним прекращается.

Не пользуются амнистией лица, совершившие вышеуказанные деяния после подписания сего договора.

Примечание: Если пребывание на свободе лиц, подлежащих освобождению из мест заключения, представляет угрозу общественному порядку, то таковые не освобождаются, а по требованию Правительства противной стороны передаются последнему.

2. Лица, находящиеся под следствием или судом, а равно задержанные по обвинению в совершенных до подписания сего договора уголовных преступлениях и проступках или отбывающие наказания по таковым, выдаются немедленно по требованию их Правительства. При выдаче одновременно передаются следственные и судебные материалы.

Статья XVI.

Разрешение вопросов публично-правового или частного-правового характера, возникающих между гражданами договаривающихся сторон, а равно регулирование отдельных вопросов между обоими государствами или между одним из государств и гражданами другой стороны, возлагаются на особую смешанную комиссию с равным числом членов от обеих сторон, учреждаемую немедленно по ратификации настоящего договора. Состав, права и обязанности комиссии

за згодою обох укладаючих
Договір сторін.

Artikkel XVII.

Räesolew leping on kolm seatud
Cesti, Ukraina ja Wene keeles.
Seletamisel loetakse autentilisteks
kõik kolm teksti.

Artikkel XVIII.

Räesolew leping tuleb ratifitseerida
kuu aja jooksul, allakirjutamisel
päewast arvates, ning astub
jäusse ratifitseerimise silmapilgust.

Ratifikatsioonid kirjade wahetamine
peab sündima Moskwas.

Igal pool, kus käesolewas lepingus
nimetatasse ratifitseerimise silmapilku,
mõistetakse selle all aega, mil
wastastikku ratifikatsioonid kirjad
wahetatud.

Selle tõendamiseks kirjutasid mõlema
poolle wolinikud käesolewale lepingule
kahes eksemplaaris oma käega alla ja
kiinnitasid tema oma pitseritega. Moskwas,
nõmberi kuu kahetümne wiitendamal
päewal tuhat üheksasada kahetümne
esimesel aastal.

L. Wares (L. S.).

Ferd. Wellner (L. S.).

J. Kotsjubinski (L. S.).

Артикул XVII.

Договір цей складено
Естонською, Українською, та
Російською мовами. При його
інтерпретації всі три тексти
вважаються автентичними.

Артикул XVIII.

Цей Договір належить до
ратифікації в місячний термін
з дня підпису й входить в силу
з менту ратифікації.

Обмін ратифікаційними грамотами
повинен відбутися в місті
Москві.

Скрізь, де в цім Договорі згадується
мент ратифікації, під цім
розуміється мент взаємного
обміну ратифікаційними грамотами.

В засвідчення цього Уповноважені
обох сторін власноручно підписали
цей Договір в двох примірниках й
зміцнили його своїми печатками.
Місто Москва, листопада двадцять
п'ятого дня, тисячу дев'ятьсот
двадцять першого року.

Д. Варес (L. S.).

Ферд. Вельнер (L. S.).

Ю. Коцюбинський (L. S.).

определяются инструкцией
по соглашению обоих договаривающихся
сторон.

Статья XVII.

Настоящий договор составлен на
эстонском, украинском и русском
языках. При толковании все три
текста считаются автентичными.

Статья XVIII.

Настоящий договор подлежит ратификации
в месячный срок со дня подписания
и вступает в силу с момента
ратификации.

Обмен ратификационными грамотами
должен произойти в городе
Москве.

Повсюду, где в настоящем
договоре упоминается момент
ратификации, под этим понимается
время взаимного обмена
ратификационными грамотами.

В удостоверение сего уполномоченные
обоих сторон собственноручно
подписали настоящий договор в двух
экземплярах и скрепили его
своими печатями. Город Москва,
ноября двадцать пятого дня
тысяча девятьсот двадцать
первого года.

Д. Варес (L. S.).

Ферд. Вельнер (L. S.).

Ю. Коцюбинский (L. S.).

Kokkulepe

Cesti Demokraatliku Wabariigi ja
Ukraina Sotsialistliku Nõutogude
Wabariigi wahel kodafonduse
opteerimise torra kohta.

Cesti Demokraatliku Wabariigi
Walitsus ühelt poolt ja Ukraina
Sotsialistliku Nõutogude Wabariigi
Walitsus teiselt, soovides
kindlaks määrata kodafonduse
opteerimise torda isikute kohta,
kellel jaks õigus on täna
päewal alla kirjutatud Cesti-
Ukraina Lepingu artikkel VI
põhjal, otsustasid jelles

Угода

між Естонською Демократичною
Республікою й Українською
Соціалістичною Радянською
Республікою про порядок
оптації громадянства.

Уряд естонської Демократичної
Республіки з одної сторони й
Уряд Української Соціалістичної
Радянської Республіки з
другої, маючи бажання
встановити порядок оптації
громадянства для осіб,
котрим таке право надано
артикулом VI Естонсько-
Українського Договору від

Соглашение

между Эстонской Демократической
Республикой и Украинской
Социалистической Советской
Республикой о порядке
оптации гражданства.

Правительство Эстонской
Демократической Республики
с одной стороны и
Правительство Украинской
Социалистической Советской
Республики с другой, желая
установить порядок оптации
гражданства для лиц,
котрым это право предоставлено
статьей VI Эстонско-

asjas eri kokkuleppe teha, milleks nimetasid oma volinikudets:

Cesti Demokraatliku Wabariigi Walitsus:

Tõnis Jüri poeg Wares'e
ja Ferdinand Adamsi poeg
Welleri;

Ukraina Sotsialistliku Nõu-
kogude Wabariigi Walitsus:

Jüri Mihaili poeg
Kotsjubinski.

Nimetatud wolinikud, kokku
tulnud Moskwas, leppisid, pärast
wastastikust wolituste ettenäita-
mist, mis küllalt täielisteks ja
tarwilikus vormis kokkuseatuteks
tunnistati, järgnevas kokku:

Artikkel I.

Tänasel päeval allafirjutatud
Cesti Demokraatliku Wabariigi ja
Ukraina Sotsialistliku Nõukogude
Wabariigi wahelorra lepingu ra-
tifikatsioonise päewast arwates on
isikutel, kes Cestisse kuulumatelt
maa-alabelt pärit ja nüüd Ukraina
territooriumil elawad ning 18
aastat wanad, õigus ühe aasta
jooksul Cesti kodafondsust optee-
rida, kusjuures nende kodafond-
susse kuuluvad ka lapsed alla 18
aasta wanad ja naine, kui wi-
imase poolt ei ole tehtud wastu-
pidist teadaannet ning kui abi-
kaasade wahel laste kodafondsuse
kohhta ißeäralist kokkulepet ei ole.

Tänasel päeval allafirjutatud
Cesti Demokraatliku Wabariigi ja
Ukraina Sotsialistliku Nõukogude
Wabariigi wahelorra lepingu ra-
tifikatsioonise päewast arwates on
isikutel, kes eestisoost ei ole ja
Cesti territoriumil elawad ning
18 aastat wanad, õigus ühe
aasta jooksul Ukraina kodafond-
sust opteerida, kusjuures nende
kodafondsusse kuuluvad ka lapsed
alla 18 aasta wanad ja naine,
kui wiimase poolt ei ole tehtud
wastupidist teadaannet ning kui
abikaasade wahel laste kodafond-

czego числа, wirisili zaklju-
čiti osobliwu ugodu na цей
wipadok, i dla czogo pri-
znacili swoimi Upownowa-
ženimi:

Uряд Estonskõj Demokra-
tichnoj Respubliki: Deonisiä

Grigorowitsch Wares
i Ferdinanda Adamowitsch
Weller;

Uряд Ukrainskõj Soצי-
alistichnoj Rjadanckõj Res-
publiki:

Juri Michajlowitsch
Kotsjubinskogo.

Z'ixawisich w misti Moskwi,
zaznacheni upownowazheni, pi-
slya wzajemnogo pred'jawlennja swoix
upownowazhen, wiznannich
prawnimi i skladenimi w na-
lezhnij formi, pogodilisja na
nizhesljudujom:

Артикул I.

На протязи одного року
з дня ратификації Договору
про взаємовідносини між ес-
тонською Демократичною
Республікою й Українською
Соціалістичною Радянською
Республікою від цього числа,
особи по походженню з місце-
востей, належних до есто-
нії, які перебувають зараз
на території України й досягли
18-ти літнього віку від роду,
мають право оптувати есто-
нське громадянство, при чому
за їх громадянством ідуть
діти молодші 18-ти років і
дружина, коли не нею буде
зроблено іншої заяви й коли
між подружжам не відбулося
окремої умови, що до гро-
мадянства їх дітей.

На протязі одного року
з дня ратифікації Договору
о взаємовідносинах між ес-
тонською Демократичною
Республікою й Українською
Соціалістичною Радянською
Республікою від цього числа,
особи неестонського поход-
ження, котрі проживають на
території естонії й досягли
18-ти літнього віку від роду,

Украинского договора от
сего числа, решили заклю-
чить особое соглашение по
сему предмету, для чего на-
значили своими Уполномо-
ченными:

Правительство Эстонской
Демократической Республи-
ки:

Дионисия Георгиевича
Wares
и Фердинанда Адамовича
Weller;

Правительство Украинской
Социалистической Советской
Республики:

Юрия Михайловича
Котюбинского.

C'ехawisich w городе Моск-
ве, oznaczennje Уполномочен-
ные, по wzajemnom pred'jaw-
лении своих полномочий,
признанных достаточными и
составленными в надлежа-
щей форме, согласились в
низhesljudujom:

Статья I.

В течение одного года со
дня ратификации Договора
о взаимоотношениях между
Эстонской Демократической
Республикой и Украинской
Социалистической Советской
Республикой от сего числа,
лица, происходящие из мест-
ностей, входящих в состав
Эстонии, проживающие ныне
на территории Украины и
достигшие 18-ти лет от роду,
вправе оптировать эстонское
гражданство, причем их
гражданству следуют дети
моложе 18-ти лет и жена,
если ею не будет сделано
противного заявления и если
между супругами не состо-
ялось особого соглашения
относительно гражданства их
детей.

В течение одного года со
дня ратификации Договора
о взаимоотношениях между
Эстонской Демократической
Республикой и Украинской
Социалистической Советской
Республикой от сего числа,
лица, неэстонского проис-
хождения, проживающие на
территории Эстонии и до-

sume kohta iseenalised loffkulepet ei ole.

Märkus 1. Kasulastel, kes enne selle loffkuleppe allakirjutamist seaduslikus korras seks tunnistatud, on opteerimisel ühesugused õigused lihaste lastega. Seestkostmise all seiswad isikud ning iseseisvate elamiseks mõeldud mõivad enda eestkostja ning hoolekandja kodafondist omandada. Opteerimise õigus on lesel, selle mehel selle artikli järele seks õigus olemas, samuti ka leseks jäänud ja enne selle loffkuleppe allakirjutamist lahutatud U. S. M. W. ja Eesti Vabariigi kodanikkude naistel, kui nad oma opteerimise õigust sellesamas artiklis tähendatud tundemärkide järele tõendamad; laste abielulised lapsed kuuluvad nende kodafondisusse, kuna lahutatud naise lapsed ainult sel juhul, kui ema kodafondisusse kuuluvad, kui ta neid üles pidas.

Märkus 2. Eesti (Ukrainas) elusvõtte Eesti (Ukraina) kodanikkude naised, kes praegu U. S. M. W. (Eesti) territooriumil elavad ja nende lapsed ning lastelapsed alla 18 aasta vanad tunnistatakse nende teadaandmise järele Eesti (Ukraina) kodanikkudeks.

Artikkel II.

Eesti Demokraatliku Vabariigi maa-aladelt päritolekut võib mõnede järgmistest dokumentidest tõendada:

мають право оптувати українське громадянство, причому за їх громадянством ідуть діти молодші 18-ти років і дружина, коли нею не буде зроблено іншої заяви й коли між подружжям не відбулося окремої умови, що до громадянства їх дітей.

Примітка 1: Діти, законно усиновлені перед підписанням цієї угоди, користуються при оптації всіма правами рідних дітей. Ті особи, що знаходяться в опікуванні, або нездатні до самостійного існування, можуть слідувати, за громадянством своїх опекунів або попечителів. Правом оптації користуються вдови осіб, які мають це право, згідно з цим артикулом, а тако-ж вдови й розведені перед підписанням цього Договору жінки громадян Естонської Республіки й У. С. Р. Р., коли вони докажуть свої права на оптацію згідно з ознаками, вказаними в тим самім артикулі, причому неповнолітні діти вдов слідують за громадянством матері, а діти розведеної жінки слідуєть за її громадянством, в тим випадку, коли діти ці залишені на опікування матері.

Примітка 2: Жінки естонських (українських) громадян, що мешкають в Естонії (У. С. Р. Р.), які зараз перебувають на території У. С. Р. Р. (Естонії) і їх діти й внуки котрі не досягли 18-ти років, визнаються, що їх заяви, громадянами Естонії (У. С. Р. Р.)

Артикул II.

Проходження з місцевостей, які належать Естонській Демократичній Республіці, може бути доказано яким-

стигшие 18 ти лет от роду, вправе оптировать украинское гражданство, причем их гражданству следуют дети моложе 18-ти лет и жена, если ею не будет сделано противного заявления и если между супругами не состоялось особого соглашения относительно гражданства их детей.

Примечание 1. Дети, законно усыновленные до подписания сего соглашения, пользуются при оптации всеми правами родных детей. Находящиеся под опекой лица и неспособные к самостоятельному существованию могут следовать гражданству своих опекунов или попечителей. Правом оптации пользуются вдовы лиц, имеющих это право, согласно настоящей статьи, а также вдовы и разведенные, до подписания сего соглашения, жены граждан Эстонской республики и У. С. С. Р., если они докажут свои права на оптацию по признакам, указанным в той же статье, причем несовершеннолетние дети вдов следуют гражданству матери, а таковые разведенной жены следуют ее гражданству в том случае, если дети эти находились на попечении матери.

Примечание 2. Жены эстонских (украинских) граждан, проживающих в Эстонии (УССР), находящиеся, в настоящее время, на территории УССР (Эстонии) и их дети и внуки, не достигшие 18-ти лет, признаются, по их заявлению, гражданами Эстонии (УССР).

Статья II.

Происхождение из местностей, входящих ныне в состав Эстонской Демократической Республики, может быть

a) sündimise ja ristimise tunnistustega;

b) seisuse kirjade ja tunnistustega;

c) teenistusselega;

d) tunnistustega liisumõtmise piirtonna kohta;

e) koolitunnistustega ehk õpeasutuste diplomiga;

f) passiga ehk mõnede teiste jarnaste dokumentidega, mis tõendavad isiku ehk tema vanemate päritolekut Eesti territooriumil oleva linna, küla ehk seisuse kogukonnast.

Eesti Demokraatliku Vabariigi territooriumil asuvate isikute mitte-eestisfoost päritolekut võib mõne eelpool ülesloetud vastava dokumendiga tõendada.

Artikkel III.

Peale artikli I ja II tähendatud isikute on õigustatud Eesti kodakondsust opteerima:

a) isikud, kes ilmasõja ajal Eesti piirides U. S. N. W. territooriumile evakueeritud;

b) ilmasõjast osavõtnud isikud, kes Eesti kehtivast maa-aladelt sõjaväele kutsutud või mobiliseeritud ning nüüd Ukrainas elavad.

Vastavalt on ilmasõjast osavõtnutel mitte-eestisfoost isikutel, kes Eesti territooriumil elavad, õigus Ukraina kodakondsust opteerida.

Selles artiklis aratähendatud isikutele peab tagasitulemist kodumaale eimeses järjekorras võimaldama.

Artikkel IV.

Isik, kes Eesti (Ukraina) kodakondsust opteerida tahab, annab

небудь з слідучих документів:

a) метричною випискою про народження й хрещення;

б) сословною грамотою й посвідченням;

в) Формулярним списком про посаду;

г) посвідченням про приписку до призывного по військовій повинності участку;

д) аттестатом та дипломом академічної установи;

е) паспортним й т. ін. документами, які б посвідчували належність данної особи чи її батьків до тої чи іншої мійської, сільської або станової установи на Естонській території.

Неестонське походження осіб, які перебувають на території, що зараз входить в склад естонської Демократичної Республіки, може бути доведено якими-небудь з відповідаючих перерахованим вище документам.

Артикул III.

Крім осіб, вказаних в артикулі I й II правом на оптацію естонського громадянства користуються:

a) особи евакуовані, під час світової війни, з місцевостей Естонії на територію У. С. Р. P.;

б) особи, які брали участь в світовій війні, призвані чи мобілізовані до війська з місцевостей, які входять в склад Естонії, и проживають на Україні.

Відповідно учасники світової війни неестонського походження, що проживають на території Естонії, користуються правом оптації Українського громадянства.

Зазначеним в цим артикулі особам повинна бути дана змога повернутися до рідного краю в першу чергу.

Артикул IV.

Особа, котра бажає оптавати естонське (українське)

доказано каким-либо из слѣдующих документов:

a) метрической выпиской о рождении и крещении;

б) сословной грамотой и удостоверением;

в) формулярным списком о службѣ;

г) удостоверением о приписке к призывному по воинской повинности участку;

д) аттестатом и дипломом учебного заведения;

е) паспортом и т. п. документами, удостоверяющими принадлежность данного лица или его родителей к тому или иному городскому, сельскому или сословному обществу на эстонской территории.

Неэстонское происхождение лиц, проживающих на территории, входящей ныне в состав Эстонской Демократической Республики, может быть доказано каким-либо из соответствующих вышеперечисленным документам.

Статья III.

Кроме лиц, указанных в статье I и II, правом на оптацию эстонского гражданства пользуются:

a) лица, эвакуированные во время мировой войны из пределов Эстонии на территорию УССР;

б) участники мировой войны, призванные или мобилизованные в войска из местностей, входящих в состав Эстонии, и проживающие в Украине.

Соответственно участники мировой войны неэстонского происхождения, проживающие на территории Эстонии, пользуются правом оптации украинского гражданства.

Означенным в сей статье лицам должна быть предоставлена возможность вернуться на родину в первую очередь.

Статья IV.

Лицо, желающее оптировать эстонское (украинское)

selle kohta Eesti (Ukraina) diplomaatilisele esitusele ehk konsulaar-asutusele Ukrainas (Eestis) wastawa teadaande.

Teadaandele peawad dokumendid, mis teadaandja opteerimise digust idendawad (art. I, II, III), juurdelifatud olema.

Dokumentid pannakse kahes eksemplaaris ligi, kusjuures arastirjad seatud korras kiinitatud peawad olema.

Ulutus, kes opteerimise teadaande wastu wõtnud, annab teadaandjale selle üle wastawa tunnistuse wälja, mis temalt siis ära wõetakse, kui ta Ukraina (Eesti) kodakondsusest lahkimise dokumendi kätte saab.

Artikkel V.

Isik, kes opteerimise teadaande sisse andnud, ei omanda weel sellega walitawa kodakondsuse digusi.

Kui isik, kes opteerimise teadaande sisse andnud, küesolewa kokkuleppe artikkel I, II wõi III nõudmistele wastab, siis teeb selle riigi konsulaar-wõid mõni muu ametlik esitaja, selle kodakondsust opteeritakse, selle üle otsuse ja saadab sellekohase tunnistuse ühes optandi dokumentidega wäliskomisjariaati (wälisministeeriumi). Wäliskomisjariaat (wälisministeerium) kas teatab kuu aja jooksul üleandmise päewast armates tähendatud esitajale oma mittendõusolemisest ja siis lahendab küsimuse segakomisjon, kus ühepalju liikmeid mõlemate lepinguosaliste poolt, ehk on nõus esitaja otsusega ning saadab temale dokumendi opteerija lahkimise üle endisest kodakondsusest, ühes kõigi muude dokumentidega peale pasfi.

Ei anna wäliskomisjariaat (wälisministeerium) kuu aja jooksul wastust, siis loetakse, et ta esitaja otsusega nõus on.

Kui opteerija artikkel I ja II wõi III tähendatud nõudmistele wastab, siis ei ole digust riigil, selle kasuts opteerimise sünnib,

громадянство, подає про це відповідну заяву в Дипломатичне представництво чи Консульську установу естонії (У. С. Р. Р.) в Україні (Естонії).

До заяви повинні бути прикладені документи, що свідчили б про право заявляючого на оптацію (арт. I, II й III).

Документи подаються в двох примірниках, при чому копії повинні бути, в установленім порядку, засвідченими.

Установа, яка прийняла заяву про оптацію, видає заявнику в тім відповідні посвідчення, котре відбирається у нього при видачі йому документа, що він вийшов з Українського (Естонського) громадянства.

Артикул V.

Особа, яка зробила заяву про оптацію, не набуває ще цим прав вибраного ним громадянства.

Коли особа, що зробила заяву про оптацію, задовольняє вимогам артикула I, II чи III цієї угоди, консульський або инший офіційний представник держави, на користь котрої відбувається оптація, складає про це постанову про що надсилає до Народнього Комісаріату (Міністерства) Закордонних Справ посвідчення, разом з документами оптанта. Народній Комісаріат (Міністерство) Закордонних Справ, протягом місячного з дня передачі терміна, або повідомляє означеного представника про свою незгоду з його постановою, й тоді питання розв'язується Мішаною Комісією, складеною з рівної кількості членів од обох укладаючих Договір сторін, або визнає постанову представника й надсилає останьому документ про вихід оптанта з колишнього громадянства з усіма иншими його, документами, крім по-

гражданство, подает об этом соответствующее заявление в дипломатическое Представительство или консульские учреждения Эстонии (У.С.С.Р.) в Украине (Эстонии).

К заявлению должны быть приложены документы, удостоверяющие право заявителя на оптацію (ст. I, II и III).

Документы представляются в двух экземплярах, причем копии должны быть в установленном порядке засвидетельствованы.

Учреждение, принявшее оптационное заявление, выдает заявителю в том соответствующее удостоверение, которое отбирается у него при выдаче ему документа о выбытии из Украинского (Эстонского) гражданства.

Статья V.

Лицо, сделавшее заявление об оптации, не приобретает этим прав избираемого гражданства.

Если лицо, сделавшее заявление об оптации, удовлетворяет требованиям статьи I, II или III настоящего соглашения, консульский или иной официальный представитель государства, в пользу которого совершается оптация, составляет о сем постановление, о чем препровождает в Народный Комисариат (Министерство) Иностранных Дел удостоверение, вместе с документами оптанта. Народный Комисариат (Министерство) Иностранных Дел, в течение месячного со дня передачи срока, либо сообщает означенному представителю о своем несогласии с его постановлением, и тогда вопрос разрешается Смешанной Комиссией, составленной из равного количества членов от обоих договаривающихся сторон, либо признает постановление представителя и препровождает последнему документ о выходе лица оп-

opteerijale oma kodakondsusesse vastuvõtmisest ära ütelda ja riigil, kus nimetatud isik elab, ei ole õigust temale oma kodakondsusesest lahumist teada anda.

Консулар- või mõni muu ametlik riigi esitaja, kelle käsuts opteerimine sünnib, peab asja otsustama hiljemalt kahe kuu jooksul peale opteerimise teadaande ja tarviliste dokumentide sisestamist.

свідки на мешкання. Неодержання повідомлення Народного Комісаріату (Міністерства) Закордонних Справ у місячний термін визнається як згода з постановою представника.

Коли оптант задовольняє вказаним в арт. I й II чи III вимогам, то держава, на користь котрої відбувається оптація, не має права відмовити в прийнятті оптанта до свого громадянства, а держава, в котрій ця особа перебуває, не має права відмовити у виході с громадянства

Консульский або инший офіціальний представник держави, на користь котрої відбувається оптація, мусить винести рішення не пізніш як в двохмісяшний термін з дня одержання заяви про оптацію й представлення необхідних документів.

тировавшего из прежнего гражданства, со всеми другими его документами, кроме вида на жительство. Неполучение сообщения Народного Комиссариата (Министерства) Иностранных Дел в месячный срок признается за согласие с постановлением представителя.

Если оптирующий удовлетворяет указанным в ст. I, II или III требованиям, то государство, в пользу которого совершается оптация, не имеет права отказать оптирующему в принятии в свое гражданство, а государство, в котором данное лицо проживает, не имеет права отказать ему в увольнении из своего гражданства.

Консульский или иной официальный представитель государства, в пользу которого совершается оптация, должен вынести решение не позже чем в двухмесячный срок со дня получения заявления об оптации и представления необходимых документов.

Artikkel VI.

Kodanikud, kes kohtu eht juurdluse all on või kuritegude eest puhtselt kannavad, annavad opteerimise teadaande nende asutuste kaudu sisse, kelle võimkonnas nad on.

Артикул VI.

Громадяне, що перебувають під судом або слідством, або відбувають кару за вчинені ними злочинства, подають заяви про оптацію за посередництвом тих установ, в распорядженню котрих вони перебувають.

Статья VI.

Граждане, находящиеся под судом или следствием или отбывающие наказание за совершенные преступные деяния, подают заявления об оптации через посредство тех учреждений, в распоряжении которых они находятся.

Artikkel VII.

Isikud, kes opteerimise lõpetanud, omandavad kõik õigused ja eesõigused, mis on antud väljamaalastele U. S. N. W. (Ukraina kodakondsust opteerijad — Eesti territooriumil. Arasõidu teadaande filmapilgust wabaastatakse neid riigis, kust nad ära sõidavad, kõigist kohustest, mil riikline ja kogukondline iseloom.

Артикул VII.

Оптанти, що закінчили оптацію, користуються всіма правами й пільгами, наданими чужинцям в У. С. Р. Р. (для осіб, оптуючих українське громадянство — в Естонії).

Статья VII.

Закончившие оптацию пользуются всеми правами и льготами, предоставленными иностранцам в У. С. С. Р. (для лиц, оптирующих украинское гражданство — в Эстонии). С момента же заявления о выезде они освобождаются от всех повинностей государственного и муниципального характера в стране, из которой они выезжают.

Artikkel VIII.

Rumbli lepinguosalistest pooltest kohustub isikutele, kes teise

Артикул VIII.

Уряд кождої з укладаючих Договір сторін обов'язується

Статья VIII.

Правительство каждой из договаривающихся сторон

poole todatondsuft opteerinud, ühe aasta jooksul, todatondsuft opteerimise päevast arvates, võimalust andma todomaale sõita. Tähendatud aja jooksul peavad opteerinud isikud lahutama riigi piiridest, kus nad elasid.

Märkus 1. Kui opteerimist lõpetanud isikud, mitte neist ararippumatel põhjustel, ei saa aasta jooksul U. S. N. W. (Gesti) piiridest lahutada, siis võib tähtaega pikendada isearalise luba järele igal üsikul juhtumisel.

Märkus 2. Isikud, kes Gesti (Ukraina) todatondsuft opteerinud, sõidawad todomaale omal fulul. Üksnes inwalidid ja ilma sõjast ojavõtnud isikud (art. III p. b), ewakueeritud õpilased ning isikud, kes riigi ülespidamisel elawad, võiwad nende teadaandmise peale selle riigi fulul, kust nad wälja sõidawad, riigi piirini wiitud saada.

Artikkel IX.

Isikud, kes opteerimise lõpetanud, niisama ka need, kes nende todatondsuftesse kuuluwad, hoiawad alal omad õigused liikuma ja liikumata waranduse peale selle riigi seaduste piirides, kus nad elawad. Wäljasõidul on neil õigus oma warandust wälja wiia sellele artiklile juurdelistatud määruse järele.

Artikkel X.

Käesolew tofulupe astub jõusse selle lepingu ratifikatsioonise filmapilgust, mis Gesti Demokraatliku Wabarligi ja Ukraina Sotsialistliku Rõukogude Wabariigi wahel täna allakirjutatud.

Selle finnitamisets kirjutasid mõlemate poole wolinikud käes-

nadati osobam, sho optuwali gromadjanstwo drugoi storoni, mahdollnost, protygom odnogo roku wd dnia optatsii gromadjanstva, wiixhati na batkiwshinu; protygom zhadanogo terminu osoby, sho optuwali gromadjanstwo, powinni pokynuti meji kraini, w kotrii wony zhili.

Примітка 1: Коли завершивши оптацію особи не мають змоги по незалежним від них обставинам виїхати в річний термін в меж У. С. Р. Р. (Естонії), то цей термін може бути продовжений, з окромого на кожний раз дозволу.

Примітка 2: Особи, шо оптували естонське (українське) громадянство, виїзжають на батьківщину за свій рахунок. Меж иншим инвалиди, участники світової війни (арт. III т. б.), ewakuowani uchni i osoby, yakі знаходяться на державнім утриманню можуть бути отпраvляні по їх заяві, за рахунок тієї держави, з котрої вони від'їжають, до її меж.

Артикул IX.

Особи, шо скінчили оптацію, а також ті, хто слідує за їх громадянством, зберігають свої права на рухоме й нерухоме майно, въ межах законів, які існують в тій державі, де вони перебувають. При виїзді вони мають право вивезти свое майно, згідно з правилами, прикладеними до цього артикулу.

Артикул X.

Ця угода вступає в силу з менту ратифікації договору від цього числа між Естонською Демократичною Республікою й Українською Соціалістичною Радянською Республікою.

В засвідчення цього Упов-

обязуется предоставить лицам, оптировавшим гражданство другой стороны, возможность в течение одного года со дня оптации гражданства выехать на родину; в течение указанного срока лица, оптировавшие гражданство, должны покинуть пределы страны, в которой они жили.

Примечание 1. Если завершившие оптацію лица не в состоянии, по независящим от них причинам, выехать в годичный срок из пределов У. С. С. Р. (Эстонии), то таковой может быть продлен с особого на каждый раз разрешения.

Примечание 2. Лица, оптировавшие эстонское (украинское) гражданство, выезжают на родину за свой счет. Однако инвалиды, участники мировой войны (ст. III, п. б), эвакуированные учащиеся и лица, находящиеся на государственном иждивении, могут быть отправлены, по их заявлению, за счет того государства, из которого они выезжают, до его границы.

Статья IX.

Лица, закончившие оптацію, а также те, кто следует их гражданству, сохраняют свои права на движимое и недвижимое имущество, в пределах законов, существующих в том государстве, где они проживают. При выезде они имеют право вывезти свое имущество согласно правил, приложенных к настоящей статье.

Статья X.

Настоящее соглашение вступает в силу с момента ратификации договора от сего числа между Эстонской Демократической Республикой и Украинской Социалистической Советской Республикой.

olevale kottuleppele kahes eksemplaaris oma käega alla ning kinnitab oma pitseritega. Moskvas novembri kuu kahetümne viienda-mal päeval tuhat üheksajada kahetümne esimesel aastal.

T. Wares (L. S.).

Ferd. Wellner (L. S.).

З. Котсубинский (L. S.).

новажени обох сторін власноручно підписали цю угоду в двох примірниках й скріпили своїми печатками. Місто Москва, листопада двадцять п'ятого дня тисячу дев'яťсот двадцять першого року.

Д. Варес (L. S.).

Ферд. Вельнер (L. S.).

Ю. Коцюбинський (L. S.).

В удостоверение сего Уполномоченные обоих сторон собственноручно подписали настоящее соглашение в двух экземплярах и скрепили своими печатями. Город Москва ноября двадцать пятого дня тысяча девятьсот двадцать первого года.

Д. Варес (L. S.).

Ферд. Вельнер (L. S.).

Ю. Коцюбинский (L. S.).

EMW ja UEMW vahel kodafondsuse opteerimise korra kohta tehtud kottuleppe artikkel IX lisa.

Määrus

Cesti (Ukraina) kodafondsust opteerinud isikute waranduse wäljawit-mise kohta.

Cesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotsialistliku Riik-kojude Wabariigi wahel kodafondsuse opteerimise korra kohta tehtud kottuleppe artikkel IX täien-duseks tegid nimetatud pooled kindlaks optantide waranduse wäl-jawitumise kohta järgmise määruse:

1. Waranduse kogurastus, mis sõitjad optandid kullawooris ja wäljamaa laewadel Cesti (Ukraina) sadamatest wälja wiivad, ei käi piiramise alla.

Märkus: Optandid, kes sõidavad wälja maanteed mööda, seavad kaasa wõetawa waranduse nimekirja kottu. Nime-kiri kinnitatakse kreisi Sõpolkomi (maakonna walitsusajutuste) poolt. Nimekirja üleswõetud warandus ei kuulu teel kunni piiriäärsete kontrollpunktideni ei mingi konfiskeerimise ega rek-wireerimise alla.

2. Raubteel wäljawiidawa ba-gaasi kogurastus, peale käibagaasi, ei wõi olla enam kui kümme puuda iga isiku kohta.

Wäljaveetaw bagaas on waba igajugustest tollist ja maksuõd-mistest.

Додаток до артикула IX Угоди між Є. Д. Р. й У. С. Р. Р. про чинність оптації громадянства.

Правила

провид осіб, оптувавших Естонське (Українське) громадянство.

В розвиток арт. IX Угоди між Естонською Демократичною Республікою й Українською Соціалістичною Радянською Республікою про чинність оптації громадянства, зазначені сторони ухвалили слідуєчі правила про вивіз майна оптантів:

1. Загальна вага майна, що вивозиться оптантами, які посуваються гужом й на чужоземних пароплавах з морських портів України (Естонії), обмеженню що до ваги не підлягає.

Примітка. Оптанти, що ідуть гужом, складають спис майна, яке вивозиться ними з собою. Спис засвідчується повітовим виконкомом (повітовими органами Управління). Майно, внесене в спис при пересуванні до приграничних контрольних пунктів, ніякій конфіскації й реквізиції не підлягає.

2. При пересуванні залізницею, загальна вага багажу, крім ручного, не повинна перевищувати 10-ти пудів на кожду особу.

Багаж, який вивозиться, звільняється від всякого мита й податків.

Приложение к статье IX Соглашения между Э. Д. Р. и У. С. С. Р. о порядке оптации гражданства.

Правила

о вывозе имущества лиц, оптувавших Эстонское (Украинское) гражданство.

В развитие ст. IX Соглашения между Эстонской Демократической Республикой и Украинской Социалистической Советской Республикой о порядке оптации гражданства, поименованные стороны установили следующие правила о вывозе имущества оптантов:

1. Общий вес имущества, вывозимого оптантами, слєдующими гужем и на ино-странных пароплодах из морских портов Украины (Эсто-нии), ограничению не под-лежит.

Примечание: Оп-танти, едущие гужем, со-ставляют опись имущества, вывозимого с собою. Опись заверяется уездным испол-комом (уездными органами управления). Имущество, внесенное в опись, не под-лежит при следовании до пограничных контрольных пунктов никакой конфис-кации или реквизиции.

2. При следовании по же-лезной дороге обший вес провозимого багажа, кроме ручного, не должен превы-шать десяти пудов на каждое лицо.

Вывозимый багаж освобо-ждается от всяких пошлин и обложений.

Märkus: Crialabel töötavatele isikutele, nagu: töölised, käsitöölised, põllumehed, kunstnikud, õpetlased, muusikamehed jne., lubatakse eusega kaasa võtta nende tööstusalal tarvilikku asju üle määratud kaalu normi, kuid igal isikul juhtumisel väliskaubanduse komisjarijadi (rahaministeeriumi) eriluba järele.

3. Keelatakse üle piiri viia:

a) paber raha igasugused väljandused, mis liikumas on seadusliku maksuvahendina väljasaatvate riigi territooriumil, üle saajate haande rubla ehk Eesti marga iga isiku kohta, niisamuti ka välisvaluuta;

Märkus: Rahasummade väljaviimine üle selles punktis tähendatud normi, niisama ka välisvaluuta üle piiri viimine võimaldatakse ainult isiklikele loaga.

b) kuld- ja plaatina asju, mille koguraskus üle 25 sol. ühe isiku kohta, ja hõbeasju üle 5 naela ühe isiku kohta;

Märkus: Kuld- ja hõbede kettid, fetiga ja laulatusõrnused, hõbe paberositoosid ja naiserahva hõbe-rahafotid lubatakse välja viia igast liigist üks asi täiskasvanud isiku kohta, kusjuures nende asjade kaal ei arvata normi, mis kindlaks tehtud selles punktis.

c) kalliskivid ilma pešata;

d) kalliskivi asjad (teemandid, briljandid, safirid, smaragdid ja rubinid), mille üldkaal üle ühe karaadi; seesama käib ka pärlite kohta;

Примітка. Особам спеціальних професій, як то: робітникам, ремісникам, хліборобам, медикам, малярам, ученим, музикам і т. інше, дозволяється брати з собою предмети, потрібні їм для їх професійної діяльності, по над встановлену норму ваги, по окремому, для кожного випадку, дозволу Наркомзовнішторгу (Міністерства Фінансів).

3. Не допускається до вивозу за кордон:

a) папірові гроші будь-якого випуску з тих, що мають законний обіг на території держави, яка їх відправляє по над сто тисяч рублів естонських марок на кожду особу, а також чужестороння валюта;

Примітка. Вивіз сум зверх означеної в цім пункті нормі, а також чужеземної валюти, дозволяється лише з особливого дозволу.

b) Золоті й платинові вироби в кількості, що перевищує загальну вагу 25 золот. на одну особу, й вироби з срібла в кількості, що перевищує 5 фунт. на одну особу;

Примітка. Золоті й срібні годинники з ланцюжками й обручки, срібні сигарниці і срібні жіночі гаманці дозволяються до вивозу по одній штуці кожного назвійска на дорослу особу, при чому вага цих річей не включається в норму, встановлену цєю точкою.

b) Коштовні камінці без оправ;

г) Вироби з коштовних камінців (алмазів, брилліантів, сафірів, смарагдів й рубінів), загальна вага котрих перевищує один карат, це

Примечание: Лицам специальных профессий, как то: рабочим, ремесленникам, земледельцам, медикам, художникам, ученикам, музыкантам и т. п. разрешается брать с собою предметы, необходимые для их профессиональной деятельности, свыше установленной нормы веса по особому в каждом случае разрешению Министерства Финансов (Наркомвнешторга).

3. Запрещается к вывозу за границу:

a) бумажные деньги любого выпуска из имеющих законное хождение на территории отправляющего государства на сумму свыше ста тысяч рублей или эстонских марок на каждое лицо, а также иностранная валюта;

Примечание: Вывоз сумм, превышающих означенную в этом пункте норму, а также иностранной валюты допускается лишь с особого разрешения.

b) Золотые и платиновые изделия в количестве, превышающем общий вес в 25 зол. на одно лицо, и изделия из серебра в количестве, превышающем 5 фунтов на одно лицо;

Примечание: Золотые и серебряные часы с цепочкою и обручальные кольца, серебряные портсигары и серебряные дамские портмоне разрешается к вывозу по одному предмету каждого наименования на взрослое лицо, причем вес этих предметов не включается в норму, установленную настоящим пунктом.

b) Драгоценные камни без оправ;

г) Изделия из драгоценных камней (алмазов, бриллиантов, сафиров, изумрудов и рубинов) в количестве, превышающем общий

e) õmblusmasinad üle ühe iga perekonna kohta;

f) asjad, mil kunstiline või ajalooline väärtus, niisamuti ka antitvaar asjad;

Märkus: Kui üksikud punktid „f“ tähendatud asjad on perekonna mälestusasjad ja ei sünnita kollektiivseid, siis lubatakse neid välja viia.

g) toiduaineid üle 40 naela iga inimese kohta, selles arvus üle 18 naela jahu ja leiba, 8 naela lihaaineid ja 10 naela muid söögiaineid, selles arvus suhkrut üle ühe naela ja teed üle $\frac{1}{4}$ naela;

h) tubafasaadusi üle 1000 paketoosi ehk ühe naela tubatu ühe isiku kohta üle 18 aasta wana;

k) seepi üle ühe tüki tualetiseepi iga isiku kohta ja ühe naela lihtseepi perekonna peale;

l) igasugu protsent-, dividendi- ja obligatsioonipaberid, weksliid, kaubaweo kwiitungid, warrandid, peale nende, mille wäljawiiemiseks järgneb luba wastawatelt asutustelt;

Märkus: Wäärt-, raha- ja teised dokumendid, mis üles loetud käesolewas punktis ja seotud ainult selle riigiga, kuhu optant läheb, lubatakse tahtamata välja wiia.

m) trükitööd, mille nimekirjad sõjatsensuuri poolt tõendamata;

Märkus: Operaamatud ja raamatud Eesti (Ukraina) keeles lubatakse välja wiia nimekirjade järele, mis kubermangu rahwaharidus-jaosk. (maafonna foolindufogude) poolt kiinitatud sõjatsensuuri wiijumita.

same відноситься до перелів;

д) машини до шиття, більше від одної на родину;

е) Річі, що мають мистецьку або історичну вартість, або предмети старовини;

Примітка. В випадку, коли окремі річі з зазначених в точці „е“ є родинним спомином і не складають колекції, то їх допускається до вивозу.

ж) Предмети прохарчовання в кількості по-над 40 фунтів на кожду особу, в тім числі по-над 18 фунт. муки і хліба, 8 фунт м'ясных продуктів й 14 фунт. инших припасів до їжі, в тім числі цукру по-над один фунт і чаю по-над $\frac{1}{4}$ фунта;

з) тютюнові виробы по-над 1000 шт. цигарок, або 1 фунт тютюну на особу старішу 18-ти рокив;

и) мило по-над один шматок туалетного на кожду особу й один фунт звичайного на родину;

к) всякі процентові, дивидендні й облігаційні папери, векселі, транспортів квитанції, варанти, крім тих, на перепуск котрих буде даний дозвіл відповідних органів;

Примітка. Цінні, грошові й інші документи, перелічені в цій точці, котри мають відношення тільки до країни, в яку прибуває оптант, дозволяється вивозити без перешкод.

л) Д. уковані твори, списи котрих не завірено військовою цензурою;

Примітка. Підручники й книги естонською (Українською) мовами дозволяється вивозити по списках, затверджених губернськими відділами народної освіти (повітовими шкіль-

вес в один карат; то же относится к жемчугу;

д) Швейные машины свыше одной на семью;

е) Предметы, имеющие художественную или историческую ценность, и предметы старины;

Примечание: Если отдельные предметы из указанных в пункте „е“ являются семейною памятью и не составляют коллекции, то они допускаются к вывозу.

ж) Предметы продовольствия в количестве свыше 40 фунтов на каждого человека, в том числе свыше 18 фунтов муки и хлеба, 8 фунтов мясных продуктов и 10-фунтов прочих сестных припасов, в том числе сахара свыше одного фунта и чаю свыше $\frac{1}{4}$ фунта;

з) Табачные изделия свыше 1000 шт. папирос или одного фунта табаку на лицо старше 18-ти лет;

и) мыло свыше одного куска туалетного на каждое лицо и одного фунта обыкновенного на семью;

к) Всякие процентные, дивидендные и облигационные бумаги, векселя, транспортные квитанции, варранты, кроме тех, на пропуск которых последует разрешение соответствующих органов;

Примечание: Ценные, денежные и другие документы, перечисленные в настоящем пункте и имеющие отношение только к стране прибытия оптанта, разрешаются к вывозу беспрепятственно.

л) Печатные произведения, списки коих не заверены военною цензурою;

Примечание: Учебники и книги на эстонском (украинском) языке допускаются к вывозу по спискам, утвержденным губернскими отделами народного просвещения

n) päevapildid, aktid, dokumendid ja kirjufugu paberid, wäljaarwatud neeb, mis punktides „f“ ja „l“ tähendatud, ilma sõjatseisuri märkufeta nende läbiwaatamise üle;

o) riidelaubad, walmisriided, metall ja metallasjad, kasuka, muu nahk ja galanterii asjad, mis määratud kauplemiseks, mitte aga isiklikult tarvitamiseks;

p) sõjariistad ja asjad, mis tarwitatud sõjaliseks otstarbeks;

Märkus: Elukutselised jahimehed wälja sõites Eesti (Ukrainast) on õigustatud, igatordfelt isearalise loaga, wälja wiima enesega üht jahipüüsi lisa-dustega.

r) pildigalleriid, fogud ja kollektioonid, mil on kunstiline wäär-tus, ilma haribusfomisfariaadi (haribusministeeriumi) eriloata.

4. Wälja wedada raudteedel kunni weolude paranemise ei lubata: suurtruumi tarwitamat mööblit lahtiwõtmataalt, sõiduriistu, wankreid ja saane, elawat inwen-taari, masinaid ja nende osafid; suurt ruumi tarwitawaid füüsika ja õhirurgia riistu ja teisi suur-truumi tarwitawaid asju.

5. See määrus astub jõusse ühes tänasel päewal tehtud kokkuleppega EDR ja USMR mahel kodafondsuse opteerimise korra kohta.

D. Wares (L. S.).

Ferd. Wellner (L. S.).

J. Kotsjubinski (L. S.).

ними радами) без візи військової цензури.

м) фотографії, акти, документи й усякого роду папери, за винятком згаданих в точках „е“ й „к“, на яких немає помітки про перегляд їх військовою цензурою;

н) мануфактура, готова одіж, метали й вироби з них, кушнірські, шкирянні й галантерейні предмети, призначені для торгівлі, а не для особистого вжитку;

о) Зброя і предмети, необхідні для військових потреб;

Примітка. Стрільці (ловці) — професіоналісти, при виїзді в Естонію (Україну) мають право, з окремого для кожного разу дозволу, вивезти з собою по одній рушниці для полювання з приладдям.

п) Галерії, збірки й колекції, що мають мистецьке значіння, без спеціального дозволу Народнього Комісаріату (Міністерства) Освіти.

4. До вивозу залізницею, до покращення транспорту, не допускається: важкі меблі в нерозібраннім стані, екіпажі, вози й сани, живий інвентар, машини й їх часті, важке фізичне й хірургичне приладдя й инши важкі предмети.

5. Ці правила мають силу одночасно з угодою між Е. Д. Р. й У. С. Р. Р. от цього числа про порядок оптації громадянства.

D. Wares (L. S.).

Ferd. Wellner (L. S.).

Ю. Коцюбинський (L. S.).

(уездными училищными советами), без визы военной цензуры.

м) Фотографии, акты, документы и всякого рода бумаги, за исключением указанных в пунктах „е“ и „к“, не снабженные пометкою о просмотре их военною цензурою;

н) Мануфактура, готовая одежда, металлы и изделия из них, скорняжные, коженые и галантерейные предметы, предназначенные для торговли, а не для личного употребления;

о) Оружие и предметы, необходимые для военных целей;

Примечание: Охотники - профессионалисты при выезде в Эстонию (Украину) имеют право, с особого на каждый раз разрешения, вывезти с собою по одному охотничьему ружью с принадлежностями.

п) Галереи, собрания и коллекции, имеющие художественное значение, без специального разрешения Министерства (Народного Комиссариата) Просвещения.

4. К вывозу по железным дорогам до улучшения транспорта не допускаются: громоздкая мебель в неразобранном виде, экипажи, телеги и сани, живой инвентарь, машины и их части, громоздкие физические и хирургические приборы и другие громоздкие предметы.

5. Настоящие правила вступают в силу одновременно с Соглашением между Э. Д. Р. и У. С. Р. Р. от сего числа о порядке оптации гражданства.

D. Wares (L. S.).

Ferd. Wellner (L. S.).

Ю. Коцюбинский (L. S.).